

**การศึกษาผลกระทบของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษา
การเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจด้านการเรียน และด้านการทำงานในอนาคต ของ
นักเรียนอาชีวศึกษา**

**Study the Impact of COVID-19 on Vocational Students, the Change of
Studying Plan and Future Career of Vocational Students**

ตริณัฐ ไพชนยนต์วิจิตร¹ และ สรลชนา ธิติสวรรค์²

Tirnud Paichayontvijit and Saranchana Thitisawan

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹ และ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย²

Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University and Thailand Development Research
Institute

E-mail : tirnud.pai@gmail.com

Date Received : 22 February 2023 Date Revised : 11 August 2023

Date Accepted : 11 August 2023 Date Published online : 27 September 2023

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อผู้ที่อยู่ในวัยเรียน เนื่องจากต้องปรับตัวกับการเรียนทางไกล ทั้งในเรื่องทักษะทางเทคโนโลยี และความพร้อมด้านอุปกรณ์ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาซึ่งส่วนมากเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวยากจนจะต้องเจอกับความท้าทายเพิ่มเติม ทั้งแรงกดดันจากครอบครัว การที่ไม่สามารถทำงานเสริมได้ทำให้ขาดรายได้เสริมระหว่างเรียน ตลอดจนความเสี่ยงที่จะตกงานเมื่อเรียนจบ

บทความนี้ศึกษา ผลกระทบ/อุปสรรคของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการตัดสินใจด้านการเรียน และด้านการทำงานในอนาคต โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ผ่านแบบสอบถามออนไลน์จากนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังศึกษาอยู่ใน พ.ศ. 2565 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ จำนวน 136 คน ผลการศึกษาพบว่า โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการเงิน/รายได้ ความเสี่ยงในการหางานหลังจบการศึกษา และสุขภาพจิต/ความเครียด ตามลำดับ นักเรียนมีความคิดที่จะเปลี่ยนสาขาแต่มีจำนวนน้อยที่เปลี่ยนจริง และต้องการการอบรมระยะสั้น นอกจากนี้จำนวนเกินครึ่งได้เปลี่ยนแปลงแผนการเรียนต่อที่ลดลงจากแผนการเดิมก่อนโควิด-19 เพราะปัญหาค่าใช้จ่าย และรูปแบบ

การเรียนออนไลน์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีมุมมองต่อลักษณะงานที่เปลี่ยนไป จากการทำงานประจำ เป็นทำงานพาร์ทไทม์และงานรับจ้างอิสระ ข้อเสนอแนะเพื่ออาชีวศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เปิดอบรมระยะสั้นเพื่อทบทวนบทเรียนให้กับนักเรียนที่ไม่ได้ทำงานตรงสายในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ภาครัฐพัฒนาระบบ jobs matching ให้กับเด็กจบใหม่ จัดระบบแนะแนวในโรงเรียนที่ทั่วถึง และนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนอาชีวศึกษาในการเรียนต่อระดับที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: อาชีวศึกษา โควิด-19 การตัดสินใจด้านการศึกษา นโยบายการศึกษา

Abstract

The spread of the COVID-19 virus greatly affects those in school due to having to adapt to distance learning both in terms of digital literacy and have suitable equipment for distance learning. Especially for those students who are studying vocational education will have to face additional challenges as most of them are believed to be students from poor families. They get extra pressure to earn money to support the family. The inability to work while studying during leads to a lack of income and this put pressure on them. There are also concerns about the risk of a stable job after graduation.

This article studies impacts/obstacles of COVID-19 to vocational students in various areas that affect changes in decision-making in education and future work. We collected data by using nonprobability sampling method through online questionnaires from vocational certificate and high vocational certificate students who were enrolled in year 2022. The data of 136 students were collected. We found that COVID-19 affects income level, the risks of finding a job after graduation and mental health of students, respectively. Students have thought of changing their courses along the way but not many have done so. Students would like to receive a short-term training. More than half of the students have changed their study plans, where the planned highest education level was reduced from the original plan before the COVID-19 outbreak. This is due to financial issues and the ineffectiveness of online learning. Moreover, students' views on the expected job type have changed from full-time to part-time and freelance work. Recommendations for vocational education to be implemented effectively, such as offering short-term review courses for students who could not work during the COVID-19 pandemic, the government sector develops a job matching system for new graduates, organize a comprehensive school guidance system, and a system to support vocational students to continue their studying at a higher level.

Keywords: Technical and Vocational Education and Training, Covid-19, Decision Making in Education, Education Policy.

บทนำ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษาซึ่งมีการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพที่หลากหลาย เช่น ช่างประปา ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมเครื่องจักร พนักงานขาย นักบัญชี โปรแกรมเมอร์ พนักงานในโรงแรม พนักงานการท่องเที่ยว เกษตรกร และพนักงานธนาคาร เป็นต้น โดยนักเรียนระดับอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการฝึกงานในสถานที่ทำงานจริงก่อนเรียนจบเพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะการทำงานที่สูงที่สุด

ในปี 2563 ที่มีการระบาดของโควิด-19 จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษามีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,028,961 คน แบ่งเป็นจำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ 695,882 คน และจำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของเอกชน 333,079 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา) เนื่องจากนักเรียนระดับอาชีวศึกษาส่วนมากต้องมีการฝึกงานและทำงานระหว่างการเรียน การระบาดของโควิด-19 จึงมีผลกระทบต่อกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทำให้ไม่สามารถเข้าไปฝึกงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ได้เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของโควิด-19 เช่น โรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ มีหลายอุตสาหกรรมที่ถูกกระทบจากการระบาดโดยตรงและได้รับผลกระทบอย่างหนักจากโควิด-19 จนมีการปิดกิจการ เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษาต้องรับการฝึกงานถูกกระทบทั้งในด้านการพัฒนาทักษะและรายได้ระหว่างที่อยู่ในระบบการศึกษา

หากดูข้อมูลจำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษาใหม่ในระดับชั้น ปวช. 1 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ ในปี 2558 – 2566 พบว่า จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษานั้นลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็เป็นไปตามแนวโน้มของอัตราการเกิดที่ลดลง แต่ในปี พ.ศ. 2563 ที่การระบาดของโควิด-19 นั้น พบว่า จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษาใหม่ในระดับชั้น ปวช. 1 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐเพิ่มขึ้น จาก 163,977 คน ในปี 2562 เป็น 166,557 คน ในปี 2563 ซึ่งอาจจะเกิดจากการตัดสินใจของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่เปลี่ยนไป โดยเปลี่ยนจากการเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่า หรือการศึกษาสายสามัญที่ใช้ระยะเวลาที่นานกว่าจะจบเข้าตลาดแรงงาน มาเป็นการเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐที่มีค่าเล่าเรียนที่ต่ำกว่า และระยะเวลานั้นน้อยกว่า (ภาพที่ 1)

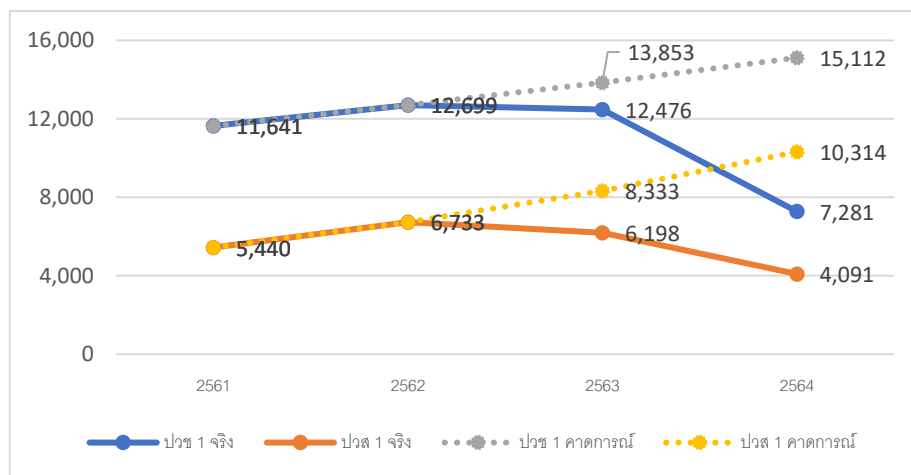

ภาพที่ 1 จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ปวช. 1 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ ปี 2558-2566

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (2558-2566)

สาขาในสายอาชีวศึกษาที่ถูกกระทบอย่างหนัก คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรี และหลักสูตรช่างอากาศยาน เนื่องจากผู้ประกอบการหลายแห่งไม่สามารถเปิดให้บริการได้ จึงทำให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษาไม่สามารถเข้าฝึกงาน หรือหากเข้าฝึกงานได้ก็อาจจะไม่สามารถทำงานได้เต็มรูปแบบ และจำนวนชั่วโมงทำงานก็ลดลงทำให้รายได้ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ผลกระทบของโควิด-19 ต่อกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่จบใหม่ และนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ก็อาจแตกต่างกัน เพราะในกรณีนักเรียนระดับอาชีวศึกษาจบใหม่หากไม่สามารถหางานในสาขาวิชาที่เรียนมา เนื่องจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบจากโควิด-19 อย่างหนัก ก็จะไม่มีโอกาสเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทำงานเพื่อการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และเมื่อเศรษฐกิจกลับมาเป็นปกติแล้ว อาจจะไม่สามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานที่ตรงสายกับที่เรียนได้ สำหรับนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่ยังอยู่ระหว่างการเรียน ข้อจำกัดในการฝึกงานและหารายได้เสริม อาจทำให้เสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา หรือนักเรียนระดับอาชีวศึกษาอาจพิจารณาเปลี่ยนสาขาวิชาที่เรียนอยู่ให้สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานระยะต่อไปมากขึ้น

ทั้งนี้ จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดในปี 2564 หลังจากที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างรุนแรงในปีก่อนหน้า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่สมัครเข้าเรียนใหม่ในระดับ ปวช. 1 และ ปวส. 1 มีจำนวนลดลงร้อยละ 42 (จาก 12,476 คน ในปี 2563 เป็น 7,281 คน ในปี 2564) และร้อยละ 34 (จาก 6,198 คน ในปี 2563 เป็น 4,091 คน ในปี 2564) ตามลำดับ (ภาพที่ 2) สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนระดับอาชีวศึกษา มีการปรับตัวโดยสมัครเรียนประเภทวิชาตามสถานการณ์ตลาดการจ้างงาน

ภาพที่ 2 จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเข้าใหม่ในระดับ ปวช. ปีที่ 1 และ ปวส. ปีที่ 1 ในประเภทวิชา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ระหว่างการศึกษาปี 2561-2564 (หน่วย: จำนวนคน)

ข้อมูลการจ้างงานของประชากรไทยจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563, 2564) ชี้ให้เห็นว่าผลกระทบโควิด-19 ที่ระบาดในระลอกแรกในช่วงเดือนมีนาคม 2563 และระลอกสองในช่วงเดือนเมษายน 2564 ต่ออัตราการว่างงาน เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในระลอกแรกของการระบาดในปี 2563 ที่อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากจำนวน 3.95 แสนคน เป็น 7.45 แสนคน โดยในระยะต่อมาจำนวนผู้ว่างงานคงตัวในระดับสูงระหว่าง 7.27 - 7.58 แสนคน จนการระบาดระลอกสองในช่วงเมษายน 2564 ซึ่งอัตราการว่างงานไม่ได้เพิ่มขึ้นทันที แต่เพิ่มขึ้นอีกในไตรมาสที่ 3 อยู่ที่ระดับที่ 8.71 แสนคน หรือร้อยละ 2.3 ซึ่งเป็นระดับที่สูงสุดในรอบ 3 ปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ว่างงานที่ในการระบาดโควิด-19 ระลอกแรก จำนวน 7.45 แสนคน จะแบ่งเป็นผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อน 2.66 แสนคน และผู้ที่เคยทำงานมาก่อนจำนวน 4.79 แสนคน ซึ่งในกลุ่มผู้ที่เคยทำงานมาก่อนดังกล่าว ก่อนหน้าทำงานครั้งสุดท้ายในภาคการบริการและการค้า 2.77 แสนคน ภาคการผลิต 1.68 แสนคน และภาคเกษตรกรรม 3.49 หมื่นคน และหากพิจารณาเป็นรายอุตสาหกรรมกลุ่มแรงงานที่สัดส่วนการตกงานสูงที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมศิลปะ ความบันเทิงและนันทนาการ (ว่างงานเพิ่มขึ้น 10 เท่า) ที่พักแรมและการบริการด้านอาหาร (ว่างงานเพิ่มขึ้น 4 เท่า) ตามลำดับ

ข้อมูลผู้ว่างงานดังกล่าวนี้สะท้อนถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมที่รุนแรง จนธุรกิจไม่สามารถแบกรับภาระการจ้างงานได้ อีกทั้งแนวโน้มผู้ว่างงานในอุตสาหกรรมศิลปะฯ และที่พักแรมฯ คงในระดับสูงต่อเนื่อง โดยยังไม่มีทิศทางปรับลดลง ดังนั้น ด้วยภาวะการว่างงานในอัตราที่สูงขึ้นดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจสร้างแรงกดดันต่อกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่อยู่ระหว่างการเรียน ฝึกฝน และอบรม ในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยอาจทำให้เกิดความกังวลถึงโอกาสในการหางานเมื่อจบการศึกษา อีกทั้งยังอาจขาดรายได้หรือโอกาสในการฝึกงานหรือทำงานเสริมในอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การหดตัวของอุตสาหกรรมและความต้องการแรงงานที่น้อยลงยังส่งผลให้ความน่าสนใจในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องน้อยลงตามไปด้วย ทำให้นักเรียนระดับ

อาชีวศึกษา เปลี่ยนการตัดสินใจเลือกสาขาเรียนในอนาคตและอาจหันไปสนใจสาขาอาชีพอื่นที่มีแนวโน้มเติบโตและมีโอกาสการจ้างงานที่ดีกว่า

จากตัวอย่างกรณีศึกษาในต่างประเทศ พบว่า โควิด-19 ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา (German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training, 2022; Sarasjarvi et al., 2022, The Healthy Minds Network and American College Health Association, 2020) ส่งผลกระทบต่อสมาธิในการเรียน (Bashir, Bashir, Rana, Lambert, & Vernallis, 2021) นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาที่พบความเชื่อมโยงระหว่างความเครียดจากการศึกษาและครอบครัวส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับผลการเรียน (Jiang, Jia, Tao & Dördüncü, 2022) และนักศึกษาผู้หญิงมีค่าคะแนนระดับความเครียดสูงกว่านักศึกษาผู้ชาย (Chen & Lucock, 2022) เช่นเดียวกับในกลุ่มตัวอย่างประเทศสเปน ที่พบว่านักศึกษาผู้หญิงมีค่าระดับความเครียดที่สูงกว่านักศึกษาผู้ชาย (Ruiz-Robledillo et al., 2022) และเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา (Clabaugh, Duque, & Field, 2021)

จากปัญหาทางด้านจิตใจดังกล่าว สถานศึกษาจึงควรเตรียมความพร้อมในการรับมือเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือเหล่านี้ เช่น การเพิ่มรูปแบบการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตให้หลากหลายมากยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มการปรึกษาสุขภาพจิตทางไกล เป็นต้น (The Chronicle of Higher Education, 2021)

เห็นได้ว่า หากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจะมีนักเรียนระดับอาชีวศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการหางาน ความเสี่ยงที่จะตกงาน หรือการทำงานไม่ตรงสายสาขาที่เรียนมา ซึ่งทำให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษาจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะปรับแผนการดำเนินชีวิตตนเองด้านการศึกษา และการหางาน โดยการเปลี่ยนสายสาขาที่เรียน พักการเรียน หรือการเลือกที่จะเรียนต่อ นอกจากนั้น นักเรียนระดับอาชีวศึกษายังมีปัญหาด้านสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือ และสนับสนุนนักเรียนระดับอาชีวศึกษากลุ่มนี้เพื่อบรรเทาปัญหาที่จะต้องเผชิญอันใกล้ และช่วยประคับประคองให้ผ่านช่วงวิกฤตไปได้ เพื่อให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษา กลุ่มนี้จะมีความพร้อมในการเป็นกำลังสำคัญหลังธุรกิจการท่องเที่ยวได้ฟื้นตัวแล้ว งานวิจัยนี้ศึกษาถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในด้านการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจด้านอาชีพ ได้แก่ การตัดสินใจหยุดเรียน การเปลี่ยนสาขา การมีความคิดที่จะหยุดเรียนและเปลี่ยนสาขา ความต้องการในการฝึกทักษะเพิ่ม การตัดสินใจต่อการศึกษาในอนาคต การตัดสินใจต่อแผนการทำงาน/อาชีพในอนาคต ลักษณะของงานทำในอนาคต การคาดหวังในรายได้ และความคาดหวังในการหางาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้ศึกษาความท้าทายที่เกิดจากการระบาดของโควิด-19 และการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบ/อุปสรรค ของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการตัดสินใจด้านการเรียน และด้านการหางานในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามออนไลน์ Google form ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม – 8 กรกฎาคม 2565 ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังศึกษาอยู่ใน พ.ศ. 2565 ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ โดยมีนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 136 คน

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจาก Flanagan et al. (2021) และ Gadi, Saleh, Johnson, and Trinidad (2022) ที่ได้ทำการสำรวจถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเรียนในอนาคตของเด็กระดับมัธยมในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ชี้ให้เห็นว่า มีเด็กจำนวนมากต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิต โดยเก็บร้อยละ 80 ของเด็กมัธยมต้นและมัธยมปลายผู้ตอบแบบสอบถามยอมรับว่าการระบาดของโควิด-19 มีผลทำให้ตนเองต้องเปลี่ยนแผนการใช้ชีวิตหลังจบระดับมัธยม เช่น เปลี่ยนมาเรียนวิทยาลัยใกล้บ้าน เลือกรับปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี แทนมหาวิทยาลัยที่ต้องเรียน 4 ปี และจะไม่เข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น และการศึกษาของ นอกจากนี้ Gadi et al. (2022) พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในราชอาณาจักร ร้อยละ 60.5 กังวลถึงผลกระทบของโควิด-19 ต่อเส้นทางอาชีพในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้นนักศึกษา ร้อยละ 18.0 ระบุถึงการมีความคิดที่จะยุติการเรียนอีกด้วย โดยงานวิจัยนี้แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1: คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา จำแนกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน สาขาวิชาเรียน และสถานศึกษา
- ส่วนที่ 2: คำถามเกี่ยวกับผลกระทบ/อุปสรรค ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษา และการตัดสินใจด้านการศึกษาและอาชีพในอนาคต เพื่อศึกษาว่า สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทำให้แผนการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะด้านการศึกษาและอาชีพเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - ผลกระทบ/อุปสรรค ของโควิด-19 ในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ ด้านรายได้ ด้านจิตใจ และด้านการศึกษา โดยเป็นการให้คะแนน 1-5 คะแนน ซึ่ง 1 = ไม่มีอุปสรรคเลย 2 = มีอุปสรรคน้อย 3 = มีอุปสรรคปานกลาง 4 = มีอุปสรรคมาก และ 5 = มีอุปสรรคมากที่สุด
 - การมีความคิดที่จะหยุดเรียนและความคิดที่จะเปลี่ยนสาขาเรียน การหยุดเรียนที่เกิดขึ้นจริง การเปลี่ยนสาขาเรียนที่เกิดขึ้นจริง โดยเป็นการสอบถามเพื่อระบุนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเคยหรือไม่เคย และมีสาเหตุมาจากปัจจัยใด
 - ความต้องการในการฝึกทักษะเพิ่ม หากต้องการฝึกทักษะเพิ่มเติม นักเรียนต้องการฝึกทักษะใด
 - การตัดสินใจต่อแผนการศึกษาที่ในอนาคต แผนการทำงาน/อาชีพในอนาคต ลักษณะของงานทำในอนาคต การคาดหวังในรายได้ต่อเดือน การหางานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่เรียนมา เพื่อเข้าใจถึงผลกระทบของโควิด-19 โดยคำถามเป็นรูปแบบการเปรียบเทียบในช่วงก่อนหน้าและ

หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ว่าการตัดสินใจนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง และมีความคาดหวังต่ออนาคตอย่างไร

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบถามสอบถามให้แก่วิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐ เพื่อให้ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาส่งต่อแบบสอบถามให้นักเรียนอาชีวศึกษาทุกสาขาและทุกระดับชั้น โดยมีเป้าหมายให้เกิดการกระจายตัวในกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมนักเรียนทุกสาขาและทุกระดับชั้น มีแรงจูงใจเป็นการสุ่มเพื่อให้รางวัลสำหรับผู้ตอบ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยข้อจำกัดของวิธีการเก็บข้อมูลทำให้คณะผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลตามความสมัครใจของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเท่านั้น

ผลการศึกษา

การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน สามารถจำแนกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน สาขาวิชาเรียน และสถานศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน แบ่งเป็นเพศชาย 35 คน (ร้อยละ 26) และเพศหญิง 101 คน (ร้อยละ 74) อยู่ในช่วงอายุ 15-17 ปี จำนวน 52 คน ช่วงอายุ 18-20 ปี จำนวน 79 คน และอายุมากกว่า 20 ปี จำนวน 5 คน โดยมาจากสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 68 คน (ร้อยละ 50) สาขาอุตสาหกรรม 33 (ร้อยละ 24) สาขาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ 28 คน (ร้อยละ 21) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4 คน (ร้อยละ 3) คหกรรม 3 คน (ร้อยละ 2) และมาจาก 10 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ 72 คน 2) วิทยาลัยเทคนิคระยอง 37 คน 3) วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี 8 คน 4) วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช 6 คน 5) วิทยาลัยพณิชยการเซตุน 4 คน 6) วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี 3 คน 7) วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ 2 คน 8) วิทยาลัยการอาชีพละงู 2 คน 9) วิทยาลัยเทคนิคเลย 1 คน และ 10) วิทยาลัยเทคนิคสิงห์บุรี 1 คน

ตารางที่ 1 ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

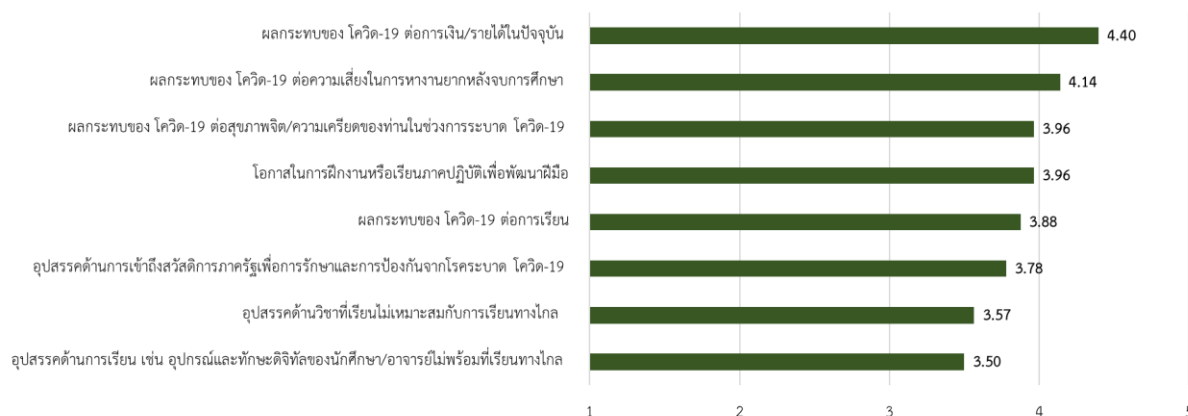
ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	35	25.74
หญิง	101	74.26
อายุ		
15	13	9.56
16	17	12.50
17	22	16.18
18	54	39.71
19	21	15.44
20	4	2.94
21	3	2.21

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
22	1	0.74
32	1	0.74
ระดับชั้นเรียนปัจจุบัน		
ปวช. ปีที่ 1	18	13.24
ปวช. ปีที่ 2	29	21.32
ปวช. ปีที่ 3	28	20.59
ปวส. ปีที่ 1	48	35.29
ปวส. ปีที่ 2	13	9.56
สาขาวิชา (แผนกวิชา) ที่เรียนปัจจุบัน		
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	68	50.00
อุตสาหกรรม	33	24.26
พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ	28	20.59
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4	2.94
คหกรรม	3	2.21
สถานศึกษาปัจจุบัน		
วิทยาลัยเทคนิคสตั๊ปป	72	52.94
วิทยาลัยเทคนิคระยอง	37	27.21
วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี	8	5.88
วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช	6	4.41
วิทยาลัยพณิชยการเซตุน	4	2.94
วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี	3	2.21
วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์	2	1.47
วิทยาลัยการอาชีพละงู	2	1.47
วิทยาลัยเทคนิคเลย	1	0.74
วิทยาลัยเทคนิคสิงห์บุรี	1	0.74
รวม	136	100.00

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลกระทบ/อุปสรรค ของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ ด้านรายได้ ด้านจิตใจ และด้านการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจต่อการเรียนในปัจจุบัน และด้านการทำงานในอนาคต

โดยผลการศึกษาพบว่า

- สถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อ 1) การเงิน/รายได้ 2) ความเสี่ยงในการหางาน หลังจบการศึกษา 3) สุขภาพจิต/ความเครียด ตามลำดับ (ภาพที่ 3)

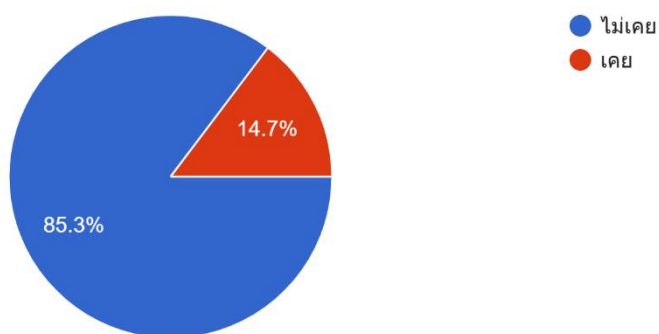

ภาพที่ 3 ค่าเฉลี่ยระดับที่สถานการณ์โควิด-19 ได้เป็นอุปสรรค/ส่งผลกระทบ ต่อชีวิตในแต่ละด้าน

(หน่วย: 1-5 คะแนน)

- **ความคิดที่เปลี่ยนสาขา** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 85.3 ไม่เคยมีความคิดที่เปลี่ยนสาขาเรียน และ นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 14.7 ที่มีความคิดที่จะเปลี่ยนสาขา เนื่องจาก 1) หลักสูตรไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์ 2) จบแล้วหางานในอุตสาหกรรมที่เรียนอยู่ยาก 3) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ ตามลำดับ (ภาพที่ 4)
- **การเปลี่ยนสาขาที่เกิดขึ้นจริง** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 97.8 ไม่เคยเปลี่ยนสาขาเรียน และ นักเรียนระดับอาชีวศึกษาเพียงร้อยละ 2.2 ที่เปลี่ยนสาขาเรียนจริง อันเนื่องมาจากเหตุผล 1) หลักสูตรไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์ และ 2) ต้องหารายได้ (ภาพที่ 5 และภาพที่ 6)

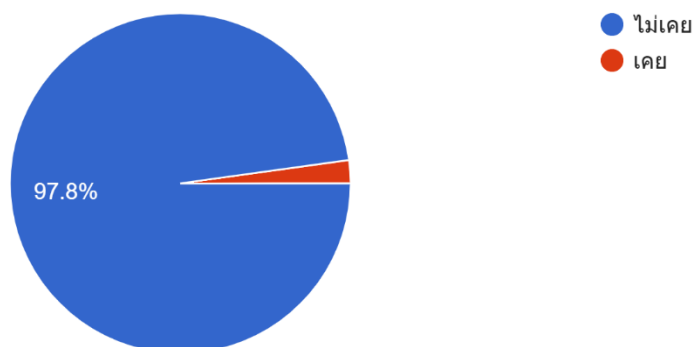
ในช่วงการแพร่ระบาด โควิด-19 นักศึกษา "มีความคิด" ที่จะเปลี่ยนสาขาเรียนหรือไม่
คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 4 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่มีความคิดที่เปลี่ยนสาขาเรียน

ในช่วงการแพร่ระบาด โควิด-19 นักศึกษา "เคย" เปลี่ยนสาขาเรียนหรือไม่

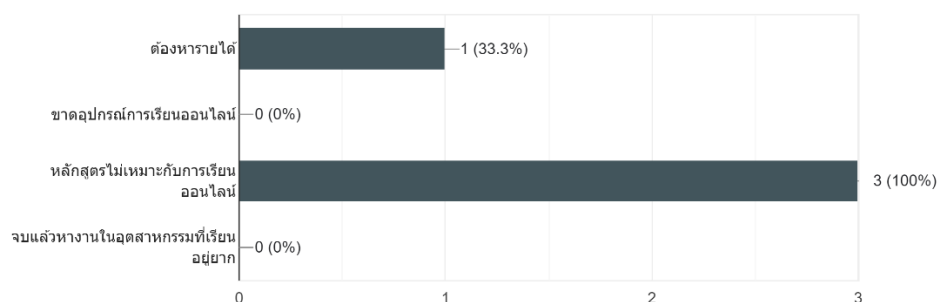
คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 5 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่เคยเปลี่ยนสาขาเรียน

เป็นเพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

คำตอบ 3 ข้อ

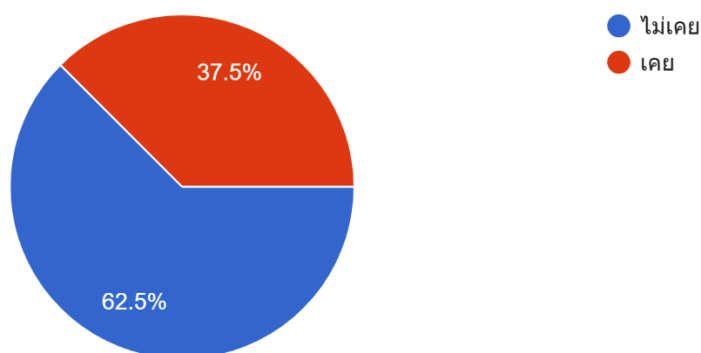

ภาพที่ 6 สาเหตุของการเปลี่ยนสาขาเรียน

- **ความคิดที่จะหยุดเรียน** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 62.5 ไม่มีความคิดที่จะหยุดเรียน และนักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 37.5 มีความคิดที่จะหยุดเรียน เนื่องจาก 1) หลักสูตรไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์ 2) ต้องการรายได้ 3) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ ตามลำดับ (ภาพที่ 7)
- **การหยุดเรียนที่เกิดขึ้นจริง** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 61.0 ระบุว่า ตนเองไม่เคยต้องหยุดเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และนักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 39.0 ระบุว่า ตนเองเคยต้องหยุดเรียน มาจากเหตุผลสำคัญ คือ 1) ขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ 2) ต้องการรายได้ 3) หลักสูตรไม่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ ตามลำดับ (ภาพที่ 8)

ในช่วงการแพร่ระบาด โควิด-19 นักศึกษา "มีความคิด" ที่จะหยุดเรียนหรือไม่

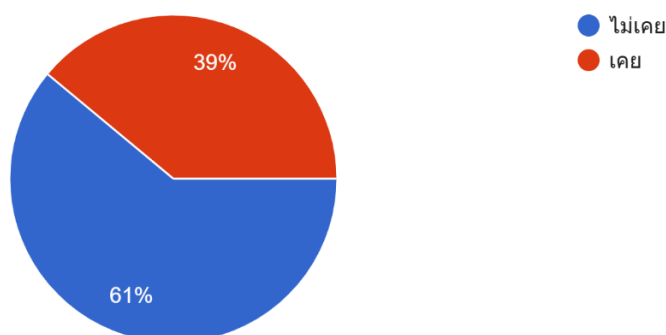
คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 7 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่มีความคิดที่จะหยุดเรียน

ในช่วงการแพร่ระบาด โควิด-19 นักศึกษา "เคย" หยุดเรียนหรือไม่

คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 8 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่เคยหยุดเรียน

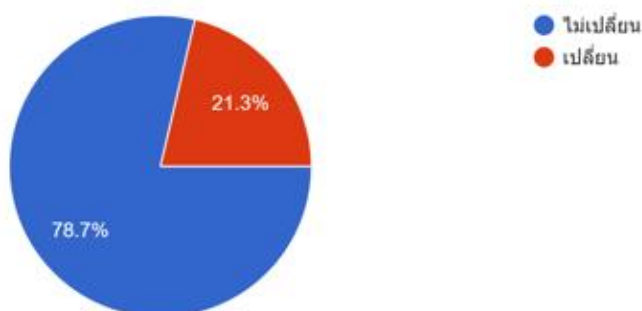
- **การฝึกอบรมทักษะระยะสั้น** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 55.9 ต้องการ ฝึกทักษะระยะสั้น โดยทักษะที่ต้องการฝึก ได้แก่ 1) ภาษาต่างประเทศ 2) การสื่อสาร 3) การตลาด 4) โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และ 5) พื้นฐานการเขียนโปรแกรม ซึ่งในกลุ่มตัวอย่างนี้ ร้อยละ 77.6 มีศักยภาพในการฝึกผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถฝึกผ่านช่องทางออนไลน์ได้มีสาเหตุมาจาก ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์/สื่อการเรียนการสอน ปัญหาความเข้าใจในเนื้อหา และคิดว่าการเรียนออนไลน์ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และนักเรียนระดับอาชีวศึกษาอีกร้อยละ 44.1 ไม่มีความต้องการฝึกทักษะระยะสั้น
- **การเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษาสูงสุด** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 78.7 ระบุว่าแผนของระดับการศึกษาที่ต้องการเรียนให้สูงสุดไม่มีการเปลี่ยนแปลง และร้อยละ 21.3 ระบุว่าแผนของระดับการศึกษาที่ต้องการเรียนให้สูงสุดมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยในกลุ่มนี้ ร้อยละ 88.0 มีแผนการศึกษา

ระดับสูงสุดลดลง เนื่องจาก ปัญหาทางด้านค่าใช้จ่าย รูปแบบการเรียนการสอนทำให้เรียนไม่เข้าใจ/ล่าช้า ในขณะที่ร้อยละ 12.0 มีแผนการศึกษาสูงสุดเพิ่มขึ้น และมองว่าอาชีพที่มั่นคงในสถานการณ์โรคระบาด คือ อาชีพข้าราชการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

- **การเปลี่ยนแปลงในการทำงาน/อาชีพ** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 79.4 ระบุว่าแผนการทำงาน อาชีพที่จะทำในอนาคตไม่เปลี่ยนแปลง และร้อยละ 20.6 ระบุว่าแผนการทำงาน อาชีพที่จะทำในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป เนื่องด้วยข้อจำกัดทางการเงิน เศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจบางประเภท และวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ลดลง เช่น เปลี่ยนจากอาชีพมัคคุเทศก์เป็นพนักงานโรงงาน หรือธุรกิจส่วนตัว เปลี่ยนจากอาชีพข้าราชการเป็นอาชีพทั่วไป/พนักงานโรงแรม เป็นต้น
- **การเปลี่ยนแปลงลักษณะงานในอนาคต** นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 78.7 คาดว่า ลักษณะของงานของตนในอนาคตไม่เปลี่ยนแปลงไป และร้อยละ 21.3 คาดว่า ลักษณะของงานของตนในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป โดยส่วนใหญ่เปลี่ยนจากทำงานประจำ ไปทำงานพาร์ทไทม์และงานรับจ้างอิสระ (ภาพที่ 9 ภาพที่ 10 และภาพที่ 11)

โควิด-19 ทำให้ลักษณะของงานทำในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เช่น งานประจำ งานพาร์ทไทม์ และงานรับจ้างอิสระ (ฟรีแลนซ์)

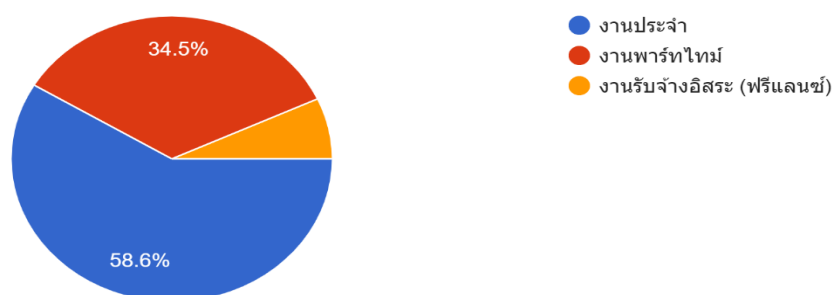
คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 9 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่คาดว่าจะเปลี่ยนลักษณะของงานที่ทำในอนาคต

เปลี่ยนจากลักษณะงาน

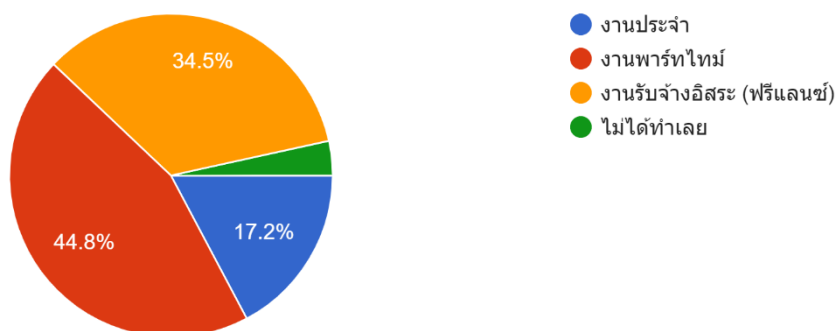
คำตอบ 29 ข้อ

ภาพที่ 10 ลักษณะของงานที่ทำในอนาคตที่คาดว่าจะถูกเปลี่ยนแปลง

เป็นลักษณะงาน

คำตอบ 29 ข้อ

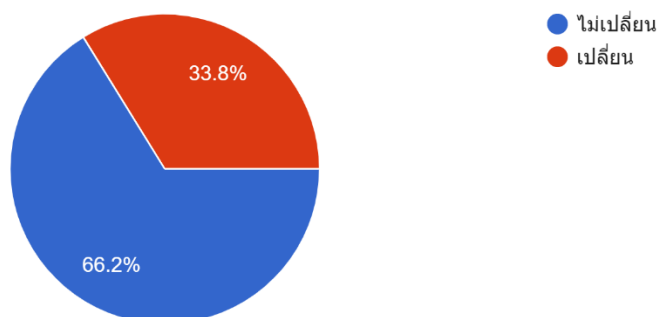

ภาพที่ 11 ลักษณะของงานที่ทำในอนาคตที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะงานอย่างไร

- การเปลี่ยนแปลงความคาดหวังต่อรายได้ในอนาคต นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 66.2 ระบุว่าการคาดหวังในรายได้ต่อเดือนในอนาคตไม่เปลี่ยนแปลง และร้อยละ 33.8 คาดว่ารายได้ต่อเดือนในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไป โดยลดลงจากเดิมมีรายได้เฉลี่ย 15,813 บาทต่อเดือน เป็น 11,715 บาทต่อเดือน (ภาพที่ 12)

โควิด-19 ทำให้การคาดหวังในรายได้ต่อเดือนในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

คำตอบ 136 ข้อ

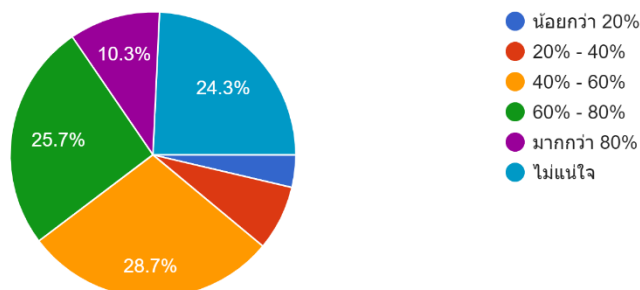

ภาพที่ 12 ร้อยละของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อความคาดหวังต่อรายได้ต่อเดือน

- การทำงานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่เรียนมา นักเรียนระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 65.5 มีความเชื่อมั่นน้อยกว่า 80% ว่าจะสามารถหางานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่เรียนมาได้ ร้อยละ 24.3 ระบุว่าไม่แน่ใจ และนักเรียนระดับอาชีวศึกษาส่วนน้อยเพียงร้อยละ 10.3 มีความเชื่อมั่นมากกว่า 80% ว่าสามารถหางานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่เรียนมา (ภาพที่ 13)

ท่านคิดว่าจะสามารถหางานที่ตรงกับอุตสาหกรรมที่ท่านเรียนได้เมื่อสำเร็จการศึกษามากน้อยเพียงใด (ภายใน 3 เดือนหลังสำเร็จการศึกษา)

คำตอบ 136 ข้อ

ภาพที่ 13 ความคาดหวังต่อการหางานได้ตรงกับอุตสาหกรรมที่ได้เรียนมา

บทสรุป

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ การทำงาน และการศึกษา กับประชาชนทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย สำหรับกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยเรียนที่เป็นแรงงานของชาติในอนาคตนั้น ต้องปรับตัวเป็นอย่างมากกับการเรียนทางไกลที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ พัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี (Digital Literacy) อย่างเร่งด่วน รวมทั้งต้องเตรียมพร้อมในเชิงอุปกรณ์ในการเรียนทางไกล เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ สำหรับกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษา เรียนสาขาอาชีพหรืออาชีวศึกษา ซึ่งเชื่อว่าส่วนมากเป็นกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ที่มาจากครอบครัวยากจน จะต้องเจอกับความท้าทายเพิ่มเติม ทั้งแรงกดดันจากครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 การที่ไม่สามารถทำงานเสริมได้ทำให้ขาดรายได้เสริมระหว่างเรียน ตลอดจนความกังวลที่จากการเสี่ยงตกงานเมื่อเรียนจบ

งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบ/อุปสรรค ของโควิด-19 ต่อนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ ด้านรายได้ ด้านจิตใจ และด้านการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจต่อการเรียนในปัจจุบัน และด้านการทำงานในอนาคต ซึ่งพบว่า ปัญหาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการเงิน/รายได้ ความเสี่ยงในการหางานหลังจบการศึกษา และสุขภาพจิต/ความเครียด ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ตามลำดับ มีนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่มีความคิดจะเปลี่ยนสาขา และมีความต้องการที่จะได้รับการอบรมระยะสั้น ในด้านภาษาต่างประเทศ การสื่อสาร การตลาด โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และพื้นฐานการเขียนโปรแกรม โดยจำนวนเกินครึ่งสามารที่จะอบรมผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ร้อยละ 88 ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนต่อที่ลดลงจากแผนเดิมก่อนการระบาดของโควิด-19 เนื่องจากปัญหาทางด้านค่าใช้จ่าย และรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้เรียนไม่เข้าใจ/ล่าช้า นักเรียน

ระดับอาชีวศึกษา มีมุมมองต่อลักษณะงานที่คาดหวังก็เปลี่ยนไปจากการทำงานประจำ ไปทำงานพาร์ทไทม์ และงานรับจ้างอิสระ

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนระดับอาชีวศึกษาบางส่วนมีแนวโน้มที่จะปรับแผนการดำเนินชีวิตตนเองด้านการศึกษา และการหางาน ดังนั้น ภาครัฐและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการช่วยเหลือ และสนับสนุนนักเรียนระดับอาชีวศึกษากลุ่มนี้เพื่อบรรเทาปัญหาที่จะต้องเผชิญอันใกล้ และช่วยประคับประคองให้ผ่านช่วงวิกฤตไปได้ เพื่อให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษากลุ่มนี้มีความพร้อมในการเป็นกำลังสำคัญหลังธุรกิจการท่องเที่ยวได้ฟื้นตัวแล้ว

ข้อเสนอแนะ

มาตรการภาครัฐที่ออกมาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ที่ออกมาเพื่อแบ่งเบาภาระของกลุ่มนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในปัจจุบันยังไม่พอเพียงและไม่ครอบคลุม เช่น โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในอัตรา 2,000 บาทต่อคน มาตรการให้ความช่วยเหลือผ่านนโยบายของสถานศึกษาในการช่วยเหลือนักเรียนระดับอาชีวศึกษา และโครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน เพื่อผลิตกำลังคนของประเทศ ซึ่งโครงการเหล่านี้ยังคงมีเงื่อนไข ไม่เพียงพอ และไม่ครอบคลุมนักเรียนระดับอาชีวศึกษาทุกคน คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อภาคการศึกษาในระบบอาชีวศึกษา ดังนี้

1. เมื่อสถานการณ์เริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้ทางวิทยาลัยดำเนินการติดต่อกับเด็กที่จบการศึกษาในช่วงที่มีการปิดเรียนและไม่ได้รับการฝึกงาน กลับเข้าสู่กระบวนการฝึกงานเพื่อชดเชยภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning loss) ที่เกิดขึ้นช่วงโควิด-19
2. ภาครัฐควรสนับสนุนให้วิทยาลัยทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพิ่มคอร์สอบรมสั้นๆ เพื่อการฝึกทักษะระยะสั้น ทั้งรูปแบบ online และ offline โดยเฉพาะด้าน ภาษา การสื่อสาร และการตลาด เพื่อความยืดหยุ่นในการอบรมทักษะ
3. เนื่องจากมุมมองในด้านการงานประจำลดลง และนักเรียนระดับอาชีวศึกษายังต้องการงานที่มีความมั่นคงมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐควรพัฒนาระบบ jobs matching การทำงานประจำให้กับเด็กจบใหม่
4. ความคาดหวังของรายได้ที่ลดลงถึงร้อยละ 30 อาจส่งผลให้มีจำนวนเด็กที่เรียนอาชีวศึกษาลดลง ภาครัฐควรสนับสนุนระบบการแนะแนวในโรงเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อชี้แนะเด็กนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ให้อยู่ในระบบอาชีวศึกษา
5. นักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่เคยวางแผนว่าจะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแผนมาเป็นระดับปวส. ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนระดับอาชีวศึกษาสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ เช่น ทุนการศึกษาในสาขาตามความต้องการของตลาด

ข้อจำกัด

เนื่องด้วยข้อจำกัดของวิธีการเก็บข้อมูลทำให้คณะผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลตามความสนใจของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเท่านั้น ทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัด

เอกสารอ้างอิง/References

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2558). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2559). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2560). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2561). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2562). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2563). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2564). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2565). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2566). ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). รายงานสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2563. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร.aspx>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร.aspx>.
- Bashir, A., Bashir, S., Rana, K., Lambert, P., & Vernallis, A. (2021). Post-COVID-19 Adaptations; the Shifts Towards Online Learning, Hybrid Course Delivery and the Implication for Biosciences Courses in the Higher Education Setting. *Front. Educ.* 6:711619, 1-13.

- Retrieved December 15, 2022, from
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2021.711619/full>.
- Chen, T. & Lucock, M. (2022). The mental health of university students during the COVID-19 pandemic: An online survey in the UK. *PLoS ONE*. 17(1), e0262562. Retrieved December 15, 2022, from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262562>.
- Clabaugh, A., Duque, J.F. & Field, L.J. (2021). Academic Stress and Emotional Well-Being in United States College Students Following Onset of the COVID-19 Pandemic. *Front. Psychol.* 12, 628787. doi: 10.3389/fpsyg.2021.628787. PMID: 33815214; PMCID: PMC8010317.
- Flanagan, S.K., Margolius, M., Pileggo, M., Glaser, L., Burkander, K., Kincheloe, M., & Freeman, J. (2021). *WHERE DO WE GO NEXT? Youth Insights on the High School Experience During a Year of Historic Upheaval*. Retrieved December 15, 2022, from <https://www.luminafoundation.org/wp-content/uploads/2021/08/where-do-we-go-next.pdf>.
- Gadi, N., Saleh, S., Johnson, J-A., & Trinidad, A. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on the lifestyle and behaviours, mental health and education of students studying healthcare-related courses at a British university. *BMC Medical Education*. 22(115), 1-9. Retrieved December 15, 2022, from <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03179-z>.
- German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training (GOVET) (Eds). (2022). *Effects of the COVID-19 Pandemic on Vocational Education and Training: International Perspectives of Policy Makers and Practitioners*. Federal Institute for Vocational Education and Training.
- Jiang, Z., Jia, X., Tao, R. & Dördüncü, H. (2022). COVID-19: A Source of Stress and Depression Among University Students and Poor Academic Performance. *Front Public Health*. 10, 2-7. Retrieved December 15, 2022, from doi: 10.3389/fpubh.2022.898556.
- Ruiz-Robledillo, N., Vela-Bermejo, J., Clement-Carbonell, V., Ferrer-Cascales, R., Alcocer-Bruno, C., & Albaladejo-Blazquez, N. (2022). Impact of COVID-19 Pandemic on Academic Stress and Perceived Classroom Climate in Spain University Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 19, 1-15.
- Sarasjarvi, K.K., Vuolanto, P.H., Solin, P.C.M., Appelqvist-Schmidlechner, K.L., Tamminen, N.M., Elovainio, M. & Therman, S. (2022). Subjective mental well-being among higher

education students in Finland during the first wave of COVID-19. *Scandinavian Journal of Public Health*. 50(6), 765-771.

The Chronicle of Higher Education. (2021). *Mental Well-Being in the Covid Era*. Retrieved December 15, 2022, from <https://connect.chronicle.com/rs/931-EKA-218/images/CampusWellBeingInTheCovidEra.pdf>.

The Healthy Minds Network and American College Health Association. (2020). *THE IMPACT OF COVID-19 ON COLLEGE STUDENT WELL-BEING*. Retrieved December 15, 2022, from https://www.acha.org/documents/ncha/Healthy_Minds_NCHA_COVID_Survey_Report_FINAL.pdf.